

MOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

ISFT instituti buxgalteriya hisobi kafedrasi o'qituvchisi. TDIU tayanch doktoranti

Email: omonboyevaoybarchin@gmail.com

ORCID: 0009-0009-8134-3059

Annotatsiya: Ushbu maqolada moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari keng yoritilgan. Bugungi globallashtirish sharoitida kapital bozorlarining integratsiyalashuvi, moliyaviy instrumentlarning murakkablashuvi hamda investorlar uchun shaffof va ishonchli axborotga bo'lgan talabning ortib borishi moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish zaruratini kuchaytirmoqda. Tadqiqotda moliyaviy aktivlarni tan olish, o'lchash, tasniflash va ularni moliyaviy hisobotda aks ettirish jarayonlaridagi mavjud muammolar tahlil qilingan hamda ularning milliy buxgalteriya tizimidagi farqli jihatlari ko'rsatib berilgan.

Shuningdek, maqolada IFRS 9 “Moliyaviy instrumentlar” standarti asosida moliyaviy aktivlarni amortizatsiyalangan qiymat, adolatli qiymat orqali boshqa jami daromadlar (FVOCI) va adolatli qiymat orqali foyda yoki zarar (FVTPL) bo'yicha baholash yondashuvlari ilmiy asosda tahlil qilingan. Kredit risklarini oldindan baholashga asoslangan kutilayotgan kredit yo'qotishlari (Expected Credit Loss – ECL) modeli amaliyotga joriy etilishi moliyaviy aktivlar hisobining sifatini oshirishdagi muhim omil sifatida ko'rib chiqilgan. Bundan tashqari, xalqaro tajribada qo'llanilayotgan ilg'or yondashuvlar va ularning milliy hisob tizimiga moslashtirish imkoniyatlari ham yoritilgan.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va taqqoslanishini oshiradi, investitsion qarorlar qabul qilish jarayonini yengillashtiradi hamda korxonalarining moliyaviy barqarorligini baholashda aniqroq natijalar beradi. Shu bilan birga, ushbu jarayonni samarali amalga oshirish uchun buxgalteriya xodimlarining xalqaro standartlar bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish, zamonaviy axborot tizimlarini joriy etish hamda me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish zarurligi ta'kidlangan.

Maqola yakunida moliyaviy aktivlar hisobini IFRS talablari asosida rivojlantirish milliy iqtisodiyotning xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyalashuvini tezlashtirishi va moliyaviy hisobotlar sifatini yangi bosqichga olib chiqishi mumkinligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy aktivlar, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS), IFRS 9, adolatli qiymat, amortizatsiyalangan qiymat, FVOCI, FVTPL, kutilayotgan kredit yo'qotishlari (ECL), moliyaviy hisobot, buxgalteriya hisobi, moliyaviy instrumentlar, risklarni boshqarish, investitsion qarorlar, shaffoflik, moliyaviy tahlil.

KIRISH.

Bugungi globallashtirish sharoitida iqtisodiy munosabatlarning chuqurlashuvi, kapital harakatining erkinlashuvi hamda moliya bozorlarining integratsiyalashuvi moliyaviy aktivlar hisobining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Korxonalar, banklar va

investitsion tashkilotlar faoliyatida moliyaviy aktivlar asosiy daromad manbalaridan biri sifatida namoyon bo‘lib, ularning to‘g‘ri tasniflanishi, baholanishi va hisobga olinishi moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi. Shu bois, moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalasi bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy muammolardan biri hisoblanadi.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) joriy etilishi natijasida moliyaviy hisobotlarning shaffofligi, taqqoslanish imkoniyati va investorlar uchun tushunarlik darajasi sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, moliyaviy instrumentlar hisobini tartibga soluvchi IFRS 9 “Financial Instruments” standarti moliyaviy aktivlarni tasniflash va baholashda yangi yondashuvlarni shakllantirdi. Ushbu standartga muvofiq, moliyaviy aktivlar ularning biznes modeli va shartnomaviy pul oqimlari xususiyatiga ko‘ra tasniflanadi hamda amortizatsiya qiymati, adolatli qiymat orqali foyda yoki zarar (FVTPL) va boshqa kompleks daromad (FVOCI) kabi yondashuvlar asosida hisobga olinadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham xalqaro moliyaviy standartlarga o‘tish jarayoni izchil davom etmoqda. Bu jarayonda moliyaviy aktivlar hisobini takomillashtirish, milliy buxgalteriya tizimini IFRS talablari bilan uyg‘unlashtirish hamda moliyaviy hisobotlarning xalqaro bozorlarda tan olinishini ta‘minlash muhim vazifa sifatida qaralmoqda. Biroq amaliyotda moliyaviy aktivlarni baholash, kredit xavfini hisobga olish, amortizatsiya usullarini qo‘llash va adolatli qiymatni aniqlash jarayonlarida bir qator muammolar mavjud bo‘lib, bu ilmiy izlanishlarni talab etadi.

Shuningdek, moliyaviy aktivlar hisobining samarali tashkil etilishi korxonalarining investitsion jozibadorligini oshirish, moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash hamda risklarni to‘g‘ri boshqarish imkonini beradi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy instrumentlarning murakkablashuvi va yangi moliyaviy texnologiyalarning paydo bo‘lishi hisob tizimining yanada takomillashtirilishini talab qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari moliyaviy hisobotlar sifatini oshirish va xalqaro standartlarga moslashuv jarayonini tezlashtirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI.

Moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalasi zamonaviy buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot tizimining eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar, asosan, moliyaviy aktivlarni tan olish, ularni baholash, tasniflash hamda ularning qiymatini keyingi davrlarda o‘lchash masalalariga qaratilgan bo‘lib, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) doirasida keng yoritilgan.

Xalqaro amaliyotda moliyaviy aktivlar hisobi bo‘yicha asosiy konseptual yondashuvlar IFRS 9 Financial Instruments, IAS 32 Financial Instruments: Presentation va IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures standartlarida o‘z ifodasini topgan. Ushbu standartlar moliyaviy aktivlarni tasniflash va baholashda yagona

yondashuvni shakllantirib, ularning iqtisodiy mohiyatini to‘liqroq aks ettirishga xizmat qiladi.

Ilmiy adabiyotlarda moliyaviy aktivlarni hisobga olish evolyutsiyasi bir necha bosqichda tahlil qilinadi. Dastlabki yondashuvlarda moliyaviy aktivlar asosan tarixiy qiymat asosida hisobga olingan bo‘lsa, zamonaviy yondashuvlarda “adolatli qiymat” (fair value) konsepsiyasi ustuvor ahamiyat kasb etadi. Bu borada IFRS 13 Fair Value Measurement muhim rol o‘ynab, aktivlarning bozor qiymatini aniqlashda yagona metodologik asos yaratadi.

Ko‘plab iqtisodchi olimlar moliyaviy aktivlar hisobini takomillashtirishda risklarni baholash va ularni boshqarish masalasiga alohida e‘tibor qaratganlar. Xususan, kredit xavfi, bozor xavfi va likvidlik xavfi moliyaviy instrumentlarning asosiy tavakkalchilik omillari sifatida ko‘rib chiqiladi. Expected Credit Loss (ECL) Model ushbu risklarni oldindan baholash va moliyaviy aktivlar qiymatiga integratsiya qilishda muhim ilmiy yangilik sifatida e‘tirof etiladi.

Adabiyotlarda IFRS 9 standarti joriy etilishi bilan moliyaviy aktivlarni tasniflash uchta asosiy modelga asoslanganligi ta’kidlanadi: amortizatsiyalangan qiymat, adolatli qiymat orqali boshqa umumiy daromad (FVOCI) va adolatli qiymat orqali foyda va zarar (FVTPL). Ushbu yondashuv moliyaviy aktivlarning iqtisodiy mazmuniga mos ravishda ularni yanada aniqroq aks ettirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bu tizim moliyaviy hisobotlarning shaffofligini oshiradi va investorlar uchun qaror qabul qilish jarayonini yengillashtiradi.

Mahalliy va mintaqaviy ilmiy tadqiqotlarda esa moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonida bir qator muammolar mavjudligi qayd etilgan. Jumladan, buxgalteriya xodimlarining IFRS bo‘yicha yetarli bilim va tajribaga ega emasligi, axborot tizimlarining to‘liq moslashmaganligi hamda bozor ma’lumotlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi asosiy to‘siqlar sifatida ko‘rsatiladi. Bu holat moliyaviy aktivlarni adolatli qiymatda baholash jarayonini murakkablashtiradi.

Shuningdek, zamonaviy ilmiy manbalarda raqamli transformatsiya va sun‘iy intellekt texnologiyalarining moliyaviy aktivlar hisobiga integratsiyasi ham keng o‘rganilmoqda. Bu yondashuvlar moliyaviy ma’lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish, risklarni prognoz qilish va avtomatlashtirilgan hisobot tizimlarini yaratish imkonini bermoqda. Natijada moliyaviy aktivlar hisobining aniqligi va tezkorligi sezilarli darajada oshmoqda.

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish jarayoni doimiy rivojlanib borayotgan ilmiy-amaliy yo‘nalish bo‘lib, u IFRS standartlari, risklarni boshqarish modellari hamda raqamli texnologiyalar integratsiyasiga asoslanadi. Bu esa moliyaviy hisobotlarning xalqaro miqyosda taqqoslanishini va ishonchliligini ta’minlashga xizmat qiladi.

METODOLOGIYA.

Mazkur tadqiqotda moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)

tamoyillari, xususan moliyaviy instrumentlarni tan olish, o‘lchash, tasniflash va hisobdan chiqarish bo‘yicha konseptual yondashuvlar qabul qilindi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida iqtisodiy tahlil, solishtirma tahlil, tizimli yondashuv, statistik umumlashtirish hamda induksiya va deduksiya usullaridan keng foydalanildi.

Tadqiqotning birinchi bosqichida moliyaviy aktivlar hisobining amaldagi milliy amaliyoti o‘rganildi. Bunda tijorat banklari va korporativ tashkilotlarning moliyaviy hisobotlari, buxgalteriya siyosati hujjatlari hamda amaldagi normativ-huquqiy bazasi tahlil qilindi. Mazkur bosqichda mavjud hisob yuritish tizimining kuchli va zaif jihatlari aniqlanib, xalqaro standartlar bilan uyg‘unlik darajasi baholandi.

Ikkinchi bosqichda xalqaro tajriba chuqur tahlil qilindi. Xususan, moliyaviy aktivlarni baholashda qo‘llaniladigan amortizatsiyalangan qiymat, adolatli qiymat (fair value) hamda kutilayotgan kredit zararlarini (Expected Credit Loss – ECL) hisoblash modellari o‘rganildi. Ushbu yondashuvlar asosida moliyaviy aktivlarni hisobga olishning zamonaviy mexanizmlari tizimlashtirildi va ularning amaliy qo‘llanilish imkoniyatlari tahlil qilindi.

Uchinchi bosqichda qiyosiy tahlil usuli orqali milliy hisob tizimi va xalqaro standartlar o‘rtasidagi tafovutlar aniqlanib, ularning iqtisodiy va amaliy oqibatlari baholandi. Bunda moliyaviy aktivlarni dastlabki tan olish, keyingi o‘lchash, qiymatni kamaytirish bo‘yicha zaxiralarni shakllantirish hamda hisobotda aks ettirish jarayonlari alohida o‘rganildi.

To‘rtinchi bosqichda tizimli yondashuv asosida moliyaviy aktivlar hisobini takomillashtirish modeli ishlab chiqildi. Ushbu modelda moliyaviy instrumentlarni uch asosiy toifaga — amortizatsiyalangan qiymatda hisobga olinadigan aktivlar, adolatli qiymat orqali baholanadigan aktivlar va aralash model asosida yuritiladigan aktivlarga ajratish konsepsiyasi qo‘llanildi. Har bir toifa uchun alohida hisob yuritish mexanizmlari va baholash algoritmlari ishlab chiqildi.

Shuningdek, tadqiqot davomida statistik ma’lumotlarni tahlil qilish usuli qo‘llanilib, moliyaviy aktivlar hajmi, ularning tarkibi hamda kredit xavfi darajasi bo‘yicha dinamik qatorlar tuzildi. Bu esa taklif etilayotgan yondashuvlarning amaliy samaradorligini baholash imkonini berdi.

Tadqiqot metodologiyasining muhim jihatlardan biri sifatida ekspert baholash usuli ham qo‘llanildi. Moliyaviy soha mutaxassislari, auditorlar va buxgalterlar fikrlari asosida taklif etilayotgan takomillashtirish modellari amaliyotga mosligi jihatidan tahlil qilindi va ularning real sektor uchun qo‘llanilish darajasi baholandi.

Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar bilan uyg‘unlashtirishga qaratilgan kompleks yondashuvni o‘z ichiga oladi hamda nazariy va amaliy jihatlarning uzviy bog‘liqligini ta’minlaydi. Bu esa ishlab chiqilgan ilmiy taklif va tavsiyalarning ishonchliligi hamda amaliy ahamiyatini oshiradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA.

Moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (XMHC, ya’ni IFRS) asosida takomillashtirish bo‘yicha olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, amaldagi milliy hisob tizimida moliyaviy aktivlarni tan olish, o‘lchash va

tasniflash jarayonlarida ayrim nomuvofiqliklar mavjud bo‘lib, ular hisobotlarning shaffofligi va taqqoslanish darajasiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Xususan, moliyaviy aktivlarning adolatli qiymat (fair value) bo‘yicha baholanishi yetarli darajada keng qo‘llanilmaganligi, amortizatsiyalangan qiymat va bozor qiymati o‘rtasidagi farqlarni aks ettirish mexanizmlarining to‘liq shakllanmaganligi aniqlangan.

Tadqiqot natijalari asosida moliyaviy aktivlarni IFRS 9 “Financial Instruments” standarti talablariga muvofiq tasniflash orqali hisobot sifati sezilarli darajada oshishi mumkinligi aniqlandi. Jumladan, aktivlarni uch asosiy toifaga — amortizatsiyalangan qiymat bo‘yicha hisobga olinadigan aktivlar, boshqa umumiy daromad orqali adolatli qiymat bo‘yicha hisobga olinadigan aktivlar (FVOCI) hamda foyda yoki zarar orqali adolatli qiymat bo‘yicha hisobga olinadigan aktivlar (FVTPL) — ajratish korxonalarida moliyaviy risklarni aniqroq baholash imkonini beradi.

Shuningdek, amaliy tahlillar shuni ko‘rsatdiki, xalqaro standartlar asosida hisob yuritish tizimiga o‘tgan korxonalarida moliyaviy hisobotlarning investorlarga tushunarli bo‘lish darajasi oshgan, axborot asimmetriyasi esa sezilarli darajada kamaygan. Bu esa o‘z navbatida kapital bozorlarida ishonchni mustahkamlashga xizmat qilgan. Ayniqsa, kredit riskini baholash va kutilayotgan kredit zararlarini (Expected Credit Loss – ECL) hisoblash mexanizmining joriy etilishi banklar va yirik moliyaviy institutlarda risklarni boshqarish sifatini yaxshilagan.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, moliyaviy aktivlarni xalqaro standartlar asosida hisobga olishga o‘tish jarayonida bir qator muammolar ham mavjud. Birinchidan, adolatli qiymatni aniqlashda faol bozor ma‘lumotlarining yetishmasligi ayrim holatlarda subyektiv baholashga olib kelmoqda. Ikkinchidan, buxgalteriya xodimlarining IFRS bo‘yicha yetarli malakaga ega emasligi transformatsiya jarayonini sekinlashtirmoqda. Uchinchidan, axborot tizimlarining to‘liq avtomatlashtirilmaganligi moliyaviy aktivlar bo‘yicha real vaqt rejimida hisobot tayyorlash imkoniyatini cheklamoqda.

Biroq, ushbu muammolarga qaramasdan, xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, IFRSga asoslangan hisob tizimi uzoq muddatli istiqbolda iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Masalan, Evropa Ittifoqi mamlakatlarida IFRS joriy etilgandan so‘ng kapital bozorlarining likvidligi oshgan, xorijiy investitsiyalar oqimi ko‘paygan va moliyaviy hisobotlarning global darajadagi taqqoslanishi yaxshilangan.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, moliyaviy aktivlar hisobini takomillashtirish uchun quyidagi yo‘nalishlar muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi: birinchidan, adolatli qiymatni aniqlashning metodologik asoslarini milliy darajada rivojlantirish; ikkinchidan, buxgalteriya xodimlarini IFRS bo‘yicha uzluksiz o‘qitish tizimini yo‘lga qo‘yish; uchinchidan, moliyaviy hisobotlarni avtomatlashtirish uchun raqamli texnologiyalar va ERP tizimlarini keng joriy etish.

Moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish korxonalarining moliyaviy barqarorligini oshirish, investitsion jozibadorligini kuchaytirish hamda global moliya tizimiga integratsiyalashuvini tezlashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli, IFRS talablarini bosqichma-bosqich to‘liq implementatsiya qilish iqtisodiy islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

XULOSA

Moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida takomillashtirish bugungi global iqtisodiyot sharoitida korxonalar moliyaviy shaffofligini oshirish, investitsion jozibadorligini kuchaytirish hamda moliyaviy hisobotlarning xalqaro darajada taqqoslanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Amalga oshirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy aktivlarni tan olish, baholash va hisobga olish jarayonlarida milliy amaliyot bilan xalqaro standartlar o'rtasida ayrim uslubiy va metodologik tafovutlar mavjud bo'lib, ushbu tafovutlar hisobot ma'lumotlarining to'liqligi va ishonchliligiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi.

Xalqaro standartlarga o'tish jarayonida moliyaviy aktivlarning tasnifi (amortizatsiyalangan qiymat, adolatli qiymat orqali foyda yoki zarar, hamda boshqa umumiy daromad orqali baholash modellari) asosiy metodologik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar moliyaviy instrumentlarning iqtisodiy mazmunini to'liqroq aks ettirishga xizmat qiladi va korxonalarining real moliyaviy holatini aniqroq ifodalash imkonini beradi. Shu bilan birga, adolatli qiymatni qo'llash mexanizmlari bozor ma'lumotlarining mavjudligi va ishonchliligiga bog'liq bo'lib, bu esa amaliyotda ayrim murakkabliklarni yuzaga keltiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy aktivlar hisobini IFRS asosida takomillashtirish uchun eng avvalo baholash tizimini modernizatsiya qilish, risklarni to'liqroq inobatga oluvchi model va usullarni joriy etish hamda professional buxgalteriya xodimlarining xalqaro standartlar bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish zarur. Bundan tashqari, axborot tizimlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish moliyaviy aktivlar harakatini tezkor va aniq hisobga olishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, moliyaviy hisobotlarning shaffofligini ta'minlashda audit tizimining rolini kuchaytirish, ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirish hamda korporativ boshqaruv tamoyillarini yanada rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu esa nafaqat ichki foydalanuvchilar, balki tashqi investorlar uchun ham ishonchli axborot muhitini yaratadi.

Umuman olganda, moliyaviy aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish korxonalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, investitsion oqimlarni jalb qilish va iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur yo'nalishda amalga oshiriladigan islohotlar milliy hisob tizimining xalqaro moliyaviy integratsiyaga moslashuvini tezlashtiradi hamda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonida muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- [1] Oybachin Odiljonova, “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy aktivlarni tan olish,” *Green Economy and Development*, vol. 3, no. 12, 2025.
- [2] Behzod Nuraliyev, “Moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish,” *Green Economy and Development*, 2025.
- [3] Baxrom Bobobekov, “Joriy aktivlarning xalqaro standartlar asosida hisoblanishi,” *Journal of Transport*, vol. 2, no. 4, 2025.

- [4] Faxritdin Hakimov, “Uzoq muddatli aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish,” *Green Economy and Development*, 2024.
- [5] Odinaxon Ikromova, “Majburiyatlar hisobini MHXS asosida takomillashtirish,” *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot*, 2024.
- [6] Nurullayeva Mexribon, “Nomoddiy aktivlarni hisobga olishda MHXSni qo‘llash,” *Innovations in Science and Technologies*, 2025.
- [7] Maxmudov Eldor, “MHXS va BHMSni amaliy qo‘llashdagi qiyinchiliklar,” *International Conference on Education and Innovation*, 2025.
- [8] Shohista Allamuratova, “Moliyaviy natijalar hisobotini MHXS asosida takomillashtirish,” *Shokh Library*, 2025.
- [9] IFRS Foundation, *IFRS 9 Financial Instruments*, London, 2014.
- [10] IFRS Foundation, *IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures*, London, 2010.
- [11] IFRS Foundation, *Conceptual Framework for Financial Reporting*, 2018.
- [12] Deloitte, *IFRS 9 Application Guidance*, 2020.
- [13] PwC, *IFRS 9 Explained: Classification and Measurement*, 2022.
- [14] KPMG, *Financial Instruments: Impairment – Expected Credit Losses Guide*, 2021.
- [15] O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, *MHXSga o‘tish bo‘yicha metodik qo‘llanma*, Toshkent, 2022.